PUOLUSTUSHALLINNON RAKENNUSLAITOS
Johtaja Matias Warsta

Lausunto
13.5.2020

Puolustusvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS (31/2020 VP) EDUSKUNNALLE LAIKSI SENAATTI-KIINTEISTÖISTÄ JA PUOLUSTUSKIINTEISTÖISTÄ SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Puolustusvaliokunta on pyytänyt Puolustushallinnon rakennuslaitoksen kirjallista lausuntoa otsikon mukaisesta hallituksen esityksestä. Esitys sisältää Puolustushallinnon rakennuslaitoksen lakkauttamisen ja Puolustuskiinteistöjen perustamisen. Puolustushallinnon rakennuslaitos pitää molempia esityksiä kannatettavana ja tarkoituksenmukaisina. Puolustushallinnon kiinteistöjen omistajuuden ja niiden ylläpidon keskittäminen yhdelle organisaatiolle, Puolustuskiinteistölle, lisää tehokkuutta ja selkiyttää toimintaa.

Valmisteluhanke on ollut onnistunut oppimisprosessi, jossa valmistelun eri osapuolten tietoisuus toistensa osaamisesta ja kyvykkyydestä on lisääntynyt. Tämä on rakentanut keskinäistä luottamusta ja luo hyvän pohjan tulevaisuuden yhteistyölle.

Rakennuslaitoksen henkilöstön ja oman palveluntuotannon asema

Rakennuslaitoksen toiminnassa oma palveluntuotanto on merkittävässä roolissa, mikä perustuu Puolustusvoimien tarpeeseen turvata sille tärkeiden toimitilojen ja verkostojen toiminta kaikissa turvallisuustilanteissa. Hankkeessa on onnistuneesti huomioitu henkilöstön asema ja Rakennuslaitos pitää erinomaisena sitä, että uudistus ei johda irtisanomisiin tai merkittäviin linjamuutoksiin oman palveluntuotannon tasossa. On tärkeää, että turvallisuuden ja valmiuden kannalta kriittiset kiinteistöt kyetään ylläpitämään Puolustuskiinteistöjen omalla pysyvällä henkilöstöllä. Rakennuslaitos pitää myös tärkeänä, että muutoksella varmistetaan ylläpidon ja kunnossapidon kestävä rahoitustaso tulevaisuudessa. Rakennuslaitoksen toiminta on ollut tarpeisiin nähden viimeisinä vuosina hyvin niukasti resursoitua.

Esityksen vaikutus taloudelliseen tehokkuuteen ja rakennusten riittävään ylläpitotasoon

Esitettävä lopputulos parantaa keskipitkällä aikavälillä toiminnan tehokkuutta, kun tiettyjä kokonaisuuksia pystytään toteuttamaan yhdessä ja osapuolien insentiivit asemoituvat oikein: tämä edesauttaa esimerkiksi energiatehokkuusinvestointien toteuttamista. Alkuvaiheessa muutos aiheuttaa kustannuksia, jotka tulisi hyväksyä osana prosessia. Lisäksi on huomioitava, että puolustushallinnon käynnissä olevat strategiset hankkeet tulevat vaatimaan henkilöstö- ja ostopalveluresurssien lisäämistä. Tästä syystä Puolustuskiinteistöille ei ensimmäisinä vuosina tulisi asettaa säästötavoitteita tai muita liian kunnianhimoisia taloudellisia tavoitteita.

Esityksen vaikutus valmiuteen ja varautumiseen

Rakennuslaitokselle on tärkeätä, että uusi malli antaisi paremmat mahdollisuudet vastata Puolustusvoimien ja sen strategisten kumppaneiden tarpeisiin kaikissa turvallisuustilanteissa. Toimintamallin yksinkertaistuminen loisi tähän erinomaiset edellytykset. Puolustuskiinteistöille luotaisiin kyky toimia Puolustusvoimien strategisena kumppanina ja se voisi ottaa nykyistä laajemman kokonaisvastuun kiinteistöalan valmiuden parantamiseksi. Jatkossa yhdellä omistajalla olisi selkeä vastuu puolustusvoimien kriittisten tilojen ja verkostojen kehittämisestä, investoinneista ja ylläpidosta.

Koska esitetyssä mallissa merkittävä osa tukipalveluista tuotetaan konsernin muissa osissa, vaikuttaa näiden palveluiden kriisinsietokyky myös Puolustuskiinteistöjen kykyyn toimia etenkin poikkeusoloissa. Valmiuden ja turvallisuuden pitkäjänteinen kehittäminen tuleekin olla prioriteettina koko konsernissa.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää Puolustushallinnon ja Puolustuskiinteistöjen väliseen ohjausmalliin ja yhteistyöhön, joihin tulee sisällyttää valmiuden, varautumisen ja turvallisuuden muutoksista seuraavat tehtävät ja näihin liittyvä yhteistyö.

Joitakin huomioita johtamissuhteista

Esitetyssä mallissa emoliikelaitos Senaatti-kiinteistöt jaetaan konserniosaksi ja muita asiakkaita kuin Puolustusvoimia palvelevaksi liikelaitokseksi (Senaatti-kiinteistöt) sekä Puolustusvoimia palvelevaksi liikelaitokseksi (Puolustuskiinteistöt). Puolustusministeriö esitti hallituksen esitystä koskevassa lausunnossaan, että myös Puolustuskiinteistöillä tulisi olla toimitusjohtaja. Tällöin Senaatti-konsernin toimitusjohtaja toimisi luonnollisesti Puolustuskiinteistöjen hallituksen puheenjohtajana. Rakennuslaitos esittää pohdittavaksi, olisiko tämä järjestely vastuiden kannalta selkeämpi. Rakennuslaitos kuitenkin hyväksyy myös hallituksen esityksessä esitetyn mallin.

Puolustuskiinteistöjen ja Senaatti-kiinteistöjen hallituksien roolia voisi vielä olla tarpeen täsmentää, jotta käytännön elämässä ei syntyisi epäselviä tilanteita hallitusten vastuiden jakautumisesta. Ehdotuksen mukaan Senaatti-kiinteistöjen hallitus vahvistaa Puolustuskiinteistöjen taloutta koskevat päätökset. Siksi Rakennuslaitoksen näkemyksen mukaan olisi tarpeen, että myös Senaatti-kiinteistöjen hallituksessa olisi puolustushallinnon edustaja.

Puolustuskiinteistöjen aseman pysyttäminen lainsäädännöllä

Hallituksen esityksen mukaisessa 2 §:n 3 momentissa säädettäisiin konsernin yhteisistä palveluista, joihin kuuluvat esimerkiksi rakennuttaminen, tiedonhallinta kokonaisuudessaan sekä kaikki hallinnolliset palvelut. Rakennuslaitos pitäisi toivottavana, että lainsäädännöllä varmistettaisiin, että Puolustuskiinteistöillä säilyy tulevaisuudessakin vastuu tietyistä keskeisistä osa-alueista, kuten Puolustusvoimien kohteiden rakennuttamisesta, omasta palveluntuotannosta sekä valmiuden kehittämisestä. Nyt asiasta on sovittu osapuolten välillä, mutta siitä ei ole mainintaa varsinaisessa lakitekstissä.

Kokonaisuudessaan on tärkeätä, että vakavassa häiriötilanteessa Puolustuskiinteistöllä on riittävät resurssit, järjestelyt ja tuki, jotta Puolustusvoimille kriittinen infra kyetään ylläpitämään. Rakennuslaitos suhtautuu esitykseen positiivisesti ja katsoo sen parantavan nykytilaa.